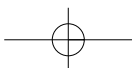
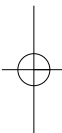

L'ILLA DE L'ÚLTIMA VERITAT

FLAVIA COMPANY
L'ILLA DE L'ÚLTIMA VERITAT

Proa

Primera edició: gener del 2010

© 2010 Flavia Company

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Proa

Peu de la Creu, 4

08001 Barcelona

www.proa.cat

ISBN: 978-84-8256-091-5

Dipòsit Legal: B-45.894-2009

Fotocomposició: Víctor Igual, SL

Impressió: Liberdúplex, SL

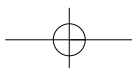
La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, comprenent-hi la reprografia i el tractament informàtic, o la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

He intentat aquí posar al descobert, amb la manca de reserva d'una confessió de darrera hora, els termes de la meva relació amb el mar que, havent-se iniciat de manera misteriosa, com qualsevol de les grans passions que els déus inescrutables envien als mortals, s'ha mantingut irracional i invencible, sobrevivint a la prova de la desil·lusió, desafiant el desencant que aguaita diàriament a una vida intensa; s'ha mantingut repleta de les delícies de l'amor i de l'angoixa de l'amor, enfrontant-les amb lúcida alegria, sense amargor i sense queixes, des del primer fins a l'últim moment.

JOSEPH CONRAD, *El mirall del mar*

Cuando la ensoñación se confunde con el recuerdo, y el cansancio y la angustia se erigen en amos y señores, uno debe recurrir a toda suerte de argucias para no abandonarse al desespero. Mi situación no difería demasiado de la del condenado, encerrado en una oscura mazmorra, a quien se le da de comer y beber a las horas más disparatadas e imprevisibles. Me asustaba perder la noción del tiempo.

CRISTINA FERNÁNDEZ CUBAS,
El año de Gracia

Per al meu amic de l'àncora, Rafa Clusa

AGRAÏMENTS

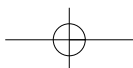
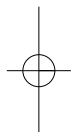
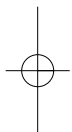
A l'Esther Rovira, que mai no deixa per després el que necessitem ara.

A l'Eva Gutiérrez, «doctora en mi», per la seva generositat.

A la meua germana, Marina Company, pel seu suport incondicional.

Al meu editor, Josep Lluch, per la confiança i per aquest camí que comencem plegats.

PREFACI

No recordo qui em va presentar el doctor Prendel. Sí que sé, en canvi, que va ser a casa de Martin Fleming, el psiquiatre, durant una reunió de catedràtics de la Facultat per celebrar el seu ascens de vicedegà a degà, i que de seguida em va interessar el seu posat parsimoniós, taciturn i aquella displicència amb què mirava al seu entorn, com si sabés amb exactitud què podia passar i què podia ser dit.

També recordo que va ser Amy Fleming, la muller de Martin, qui em va explicar la mena de llegenda que circulava al voltant del doctor Prendel. A més a més, no feia gaire, i de manera casual, Amy havia conegut la dentista de Prendel, i ella li havia comentat que, per l'estat en què tenia la dentadura quan va arribar per primera vegada a la consulta, es podia veure clar que la seva dieta havia estat irregular durant una llarga temporada. Aquest fet no demostrava però sí que enfortia la història que Prendel, que era un expert navegant, havia naufragat anys enrere, quan el seu veler, el

Queen, l'havia atacat un vaixell pirata. Havia perdut la tripulació i l'embarcació. Només havia conservat la vida, un bé que, segons en quines circumstàncies, és relatiu. La qüestió és que Matthew Prendel va desaparèixer durant cinc anys. I de cop i volta, en feia més o menys quatre el dia que me'l van presentar, tornava a ser a Nova York. Des de llavors, l'havien convidat en més d'una ocasió a les reunions que per un motiu o altre s'organitzaven a casa dels Fleming, a les quals en el passat havia assistit molt de tant en tant. Tothom frisava per veure un naufrag de prop. El doctor Prendel, en canvi, no havia acceptat anar-hi cap vegada fins aquell dia, després del qual no va voler tornar mai més. Segons el parer dels que algun cop havien compartit una estona amb ell, estava desconegut, no només pel seu aspecte físic sinó, sobretot, pel seu caràcter. Deien també que el que l'havia enfonsat de debò no havia estat pas l'experiència del naufragi, sinó la notícia, a la seva tornada, que el seu pare havia mort tot sol, allà sota l'estiu tòrrid de Texas, assegut a l'única cadira del seu jardí de gespa escassa. Sembla que el pare havia demanat moltes vegades a Prendel que no el deixés morir sol.

Entre els que l'havien conegut de més a prop també hi havia qui deia que aquell no era Prendel, tot i que, com és natural, ningú no li va dir a la cara, i jo mai, després, no li vaig fer saber que el negaven d'aquella manera. Prou desgràcia tenia,

el meu pobre doctor, amb el fet de ser incapaç de reconèixer ningú del passat, com si haver naufragat li hagués esborrat la memòria. Més tard em vaig adonar que no era amnèsia, sinó rebuig.

El doctor era un home prim, alt, de mans grosses. Fort i atractiu, sens dubte. Els cabells negres amb alguns de blancs. Coixejava lleument de la cama dreta. Tenia quaranta-cinc anys i vivia de renda. Ningú no sabia en què consistien aquestes rendes. N'hi havia que especulaven amb la possibilitat que l'assegurança del vaixell li hagués pagat una mena d'indemnització milionària, però era una hipòtesi sense fonament. Mai no va voler relatar a ningú la seva aventura. Deia, això sí, que un naufragi era una experiència tan íntima que, per poc pudor que es tingués, un havia de guardar-se-la per a ell mateix. Des que va tornar a Nova York, Prendel era el tema preferit d'aquelles reunions. I sembla que de nou va ser-ho després d'aquell dia en què va acceptar assistir-hi. Jo tampoc no hi vaig tornar.

Era fàcil adonar-se que, en realitat, no quedava ningú que el conegués de debò: havia perdut el seu amor anys enrere, els amics durant l'atac, el pare en la seva absència. Matthew Prendel estava sol i, a més a més, era un solitari, i potser per això vaig sentir-hi una complicitat immediata i inexplicable, la sensació prodigiosa de reconèixer en la seva mirada una demanda just a la meua mida.

De tot això del naufragi jo no me n'havia assabentat, perquè els darrers deu anys de la meua vida havia estat fracassant en un matrimoni sense futur i havia estat impartint classes de literatura anglesa a la Universitat de Viena, la ciutat més semblant a una postal que he vist en la vida. Dels vienesos havia après, entre altres coses, a contenir el meu tarannà, impulsiu i esvalotat, i a adoptar un caràcter discret davant fins i tot del que més estimulava la meua curiositat, com ara un atac pirata en ple segle XXI. Quan em van posar davant de Prendel, però, vaig tenir la sensació que coneixia Conrad o Stevenson. «Tens massa literatura al cap», hauria dit el meu avi. I hauria afegit, «vigila amb aquest paio, nena, se't veu a la mirada que t'ha agradat i té alguna cosa que no et convé».

En cap moment no vaig posar en dubte la llegenda. En cap moment no vaig pensar que fos una història falsejada, una anècdota senzilla adornada fins a l'extrem i que, per exemple, Prendel hagués perdut el seu veler a pocs metres de les costes d'Àfrica a causa d'un abordatge més prosaïc, contra una roca o un veler d'esbarjo i, més tard, els rumors ho haguessin convertit en una gesta heroica. Vaig tenir clar que no li podia pas preguntar pel cas, perquè tal com m'havia dit Amy, i tothom que se l'havia trobat algun cop sabia, Matthew Prendel sempre havia mantingut la reserva més absoluta sobre el tema. De manera que vaig seure al seu costat a beure whisky i a es-

coltar com parlava de les màscares africanes que, segons explicava, eren símbols religiosos amb la funció d'equilibrar la vida dels poblats. «Beu massa», hauria dit el meu avi, «i això sempre és per alguna raó, Phoebe, la gent sempre es beu en forma d'alcohol les coses per a les quals no troba solució».

Prendel havia estat cirurgia i, més tard, professor a la Universitat de Columbia. Però la seva autèntica passió era la mar. Era capità de iot. La seva veu, rogallosa i viril, sonava per sobre de les altres, o això vaig pensar jo. I també vaig pensar que ser metge el devia haver ajudat a superar el naufragi. I que ser capità de iot el devia haver acostumat a estar tot sol. I que hi ha gent especialment dotada per naufragar, gent entre la qual mai no m'hi podria comptar jo, catedràtica de Literatura Comparada que amb prou feines sabia nedar.

La meva amistat amb el doctor Prendel va fructificar amb rapidesa, potser perquè, a certes edats, la capacitat de risc, si es conserva, resulta immensa.

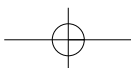
Hem estat amants durant gairebé set anys. Una de les meves fites era durar més que el seu naufragi. Com si es pogués establir alguna mena de rivalitat o competició, amb un naufragi. «Sempre vols vèncer contrincants impossibles, Phoebe; contrincants que no arriben a ser-ho. Ets igual que la teva mare». La meva victòria ha estat amar-

ga i, en realitat, efímera, perquè un naufragi dura molt més que un naufragi. És com una llanterna: il·lumina el que se li mana i el que no.

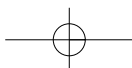
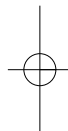
Em va demanar que no expliqués la seva història fins després de la seva mort. Però que l'expliqués. «Vostè que sap literatura, doctora Westore, i que ha navegat amb mi, vostè pot escriure-la». Sempre ens vam tractar de vostè; era el nostre joc. I li vaig prometre que ho faria. És ben absurd, però les promeses als moribunds són imperatives. Absurd perquè queda clar que al mort no pot importar-li que es portin a terme o no. La gent solem complir més les promeses fetes als morts que no pas les promeses fetes als vius. «Escriuré la seva història, doctor Prendel», li vaig assegurar. «Abans, però, me l'haurà d'explicar». Després de set anys dormint al seu costat, mai no me n'havia fet ni cinc cèntims. L'assalt per sorpresa de la malaltia ho va canviar tot. «Tots sabem que hem de morir», em va dir, «però no en som conscients fins que ens arriba l'hora». Vaig recordar el que deia el meu avi, «potser la mort és el millor de la vida. Això s'haurà de veure».

HISTÒRIA DEL NAUFRAGI DE MATTHEW PRENDEL

Phoebe Westore

PRIMERA PART

1

La primera incongruència que ocupa el cap de Matthew Prendel és la de pensar, tot just quan sent l'aspror de la sorra humida contra la cara, que no sap si és viu. És negra nit, i no sap tampoc si la vida és una sort. Recorda l'infern de sal passat les darreres hores. La manera com ha estat capaç d'arribar fins a una platja és una incògnita. Ni tan sols sabia que hi hagués cap illot, a una distància que pogués salvar nedant. Les darreres coordenades preses pel gps, que ell havia anotat curosament a la carta, quinze minuts abans de l'atac, els donaven una latitud i una longitud d'alta mar a dies de navegació de qualsevol punt de terra ferma. Estaven a més de vuit-centes milles de la costa oest de l'Àfrica. Havien sortit de Jamestown una setmana abans i calculaven arribar a São Tomé, si tot anava bé i el vent els ho permetia, al cap de vuit o deu dies.

Katy Bristol estava a la banyera, recollint l'espínàquer. El vent, tot i que suau, havia rolat i la vela ja no els aguantava el rumb. Frank Czerny

era a la cabina, preparant uns sandvitxos per dinar. Matthew governava. Avançaven a uns vuit nusos, amb vent de través; una quantitat suficient de núvols, gens amenaçadors, els defensava de la calor abrasadora d'un sol de les dotze del migdia en aigües de l'Atlàntic, en un punt unes cinc-centes milles al sud-oest de les coordenades que unien l'equador amb el primer meridià. Katy va acomodar el tangó a coberta, va baixar a la cabina amb l'espínàquer ben plegat i guardat a la bossa, va fer una broma sobre la cuina precària de Frank en veu ben alta, perquè la sentís Matthew, i va tornar a sortir a dalt. Portava els prismàtics. Era aficionada a fer-los servir fins i tot quan no hi havia res per mirar excepte l'horitzó que, a pesar d'assemblar-se sempre tant a ell mateix, canviava segons l'estat d'ànim de qui el contemplava. Comentaven la mena de festa que farien en passar l'equador. Katy insistia sobretot en la qüestió del menú, volia que fessin un àpat especial, estava cansada de sandvitxos i llaunes. Tots tres estaven més o menys d'acord que s'havien guanyat una celebració. Mentre parlava, Katy anava mirant amb els prismàtics. De cop, amb un to no gaire tranquil·litzador, va dir:

«Hi ha un iot, per babord. A tres o quatre milles. No veig bé quina bandera porta. Sembla gran». Encara no els arribava el soroll del motor.

Matthew sospitava que Katy tenia por. Uns col·legues amb què havien coincidit al port de Ja-

mestown, a l'illa de Santa Helena, tot just la nit abans de salpar cap a São Tomé, els havien explicat històries esfereïdores de pirates que atacaven amb una crueltat tan innecessària com invariable els navegants de la zona. Era estrany, perquè el pirateig solia tenir lloc a la costa est del continent africà, però els van assegurar que en aquelles aigües operava com a mínim un vaixell perillós que havia fet desaparèixer més d'un veler. No eren el seu objectiu principal, perquè es dedicaven sobretot al contraban, però si se'n trobaven cap, el saquejaven.

Frank, que l'havia sentida des de la cabina, va treure el cap:

«Potser podríem canviar de rumb. Podríem navegar de cenyida una estona i intentar perdre'ls de vista. Què me'n dius, Matt?».

Matthew no compartia, en mala hora, els temors dels seus tripulants. El doctor Prendel volia complir el calendari que s'havia marcat i ara que avançaven amb rumb directe cap al seu destí no tenia ganes de desviar-se. No era el primer cop que navegava en aquelles aigües, i mai no li n'havia passada cap, de pirates, tot i que sovint n'havia sentit a parlar.

«Seguim», els va dir. «Quedarà com una anècdota al quadern de bitàcola: vaixell vist a l'hora tal, latitud, longitud, rumb. Frank, com va el dinar?». El silenci dels companys el va fer reflexionar. «D'acord», va accedir, «si veiem que s'acosta,

si veiem que navega amb intenció cap a nosaltres, canviarem el rumb».

Però en la navegació, com en la vida, el rumb s'ha de canviar abans de trobar-hi l'obstacle. Si un espera massa, l'ensopega. És quan comença a arribar el mal temps, que s'ha de reduir drap, perquè quan es té la tempesta a sobre, ja és molt difícil i, de vegades, més que arriscat, impossible.

«Vénen directes», va informar Katy, que no havia deixat anar els prismàtics ni tan sols per agafar un dels sandvitxos de formatge que havia pujat Frank. «Matt, vénen molt directes i segur que ens han vist. O bé tenen problemes i necessiten ajut o bé ens en crearan i els que necessitem ajut serem nosaltres».

Matthew va mirar cap a on assenyalava Katy. Ja no calien els prismàtics per veure bé el vaixell. Devia fer gairebé seixanta peus d'eslora. Uns quants més que el Queen, que en feia quaranta-dos. Hi devia anar una tripulació nodrida. Per més que viessin, si els encaçaven els agafarien. Vela contra motor: estava clar. L'única solució –tot i que dir-ne solució era d'un optimisme espectacular– era enfrontar-s'hi.

«Katy, baixa i tanca't a la teva cabina. Frank, busca al cofre d'estribord una capsa d'alumini, obre-la i treu la pistola que hi trobaràs. Després, tanca't tu també».

«Pistola? Com és que vas armat?».

«Creus que ara és moment d'explicar-t'ho?». El doctor Prendel era un home pragmàtic.

Katy no s'havia mogut. No pensava pas amagar-se a la cabina. Volia defensar-se, si calia, amb les pròpies mans. Frank li va dir que les ordres del capità no podien posar-se en qüestió. Katy li va contestar que quan un s'hi jugava la vida sí que es podia. Van discutir uns minuts davant del silenci impertèrrit de Prendel. És fàcil que la gent no es posi d'acord quan es tracta de morir. Tampoc quan es tracta de viure. És fàcil que la gent no es posi d'acord.

«És igual. No hi ha res a fer. Estem perduts. Són pirates», va reconèixer el capità. «Són depredadors. Tindrem sort si salvem la vida. Però no hi confio. Gens».

Llavors Prendel va pensar que no li hauria d'haver canviat el nom, al veler, que la llegenda que la mala sort persegueix les embarcacions que els canvien el nom potser era certa i que ara es confirmava un cop més. Per què ell no podia tenir un vaixell que es digués Mary? Com podien pesar tant els records?

El capità va posar el vaixell al pare. Valia més esperar-los, mostrar una total disposició a ser saquejats. I així ho va explicar als seus companys. No hi ha una sola manera de ser víctima, però Prendel estava convençut que mostrar rendició era l'òptima. Va traure's els guants i va repenjar-se a la roda per menjar el sandvitx de formatge.

Va pensar que potser era l'últim àpat de la seva vida. Va mirar Katy i Frank i els va dir que ho sentia molt, que sentia molt haver-los embarcat en aquella aventura el final de la qual s'endevinava proper i tràgic. Li van contestar que no havia de sentir-se culpable. La por els mantenia tensos i prudents.

«Què els podem donar? Què esperen trobar-hi?». Ho va preguntar en veu alta, però no va obtenir resposta. La coneixia. Katy sabia que no portaven res de valor, tret d'alguns diners, pocs, i, potser, els seus portàtils. Però allò els semblaria pura quincalla.

El Queen es balancejava mandrós i calmat. Les drisses colpejaven contra el pal, com si es queixessin. L'horitzó rodó quedava trencat només per la silueta del vaixell que se'ls aproximava. Frank va encendre un cigarret.

«M'he quedat amb les ganes de pujar els sis-cents noranta-nou esglaons de la Jacob's Ladder», va dir. Els dies que havien estat atracats al port de Jamestown, Frank havia intentat convèncer els companys per anar a veure l'illa des del cim; i per fer-ho, només calia superar els sis-cents noranta-nou esglaons d'aquella escala estreta i costeruda que s'enfilava muntanya amunt. Katy i Prendel l'havien marejat amb excuses fins que van haver salpat sense pujar-hi. Confessar que era una cosa que li quedaria sense fer era una sentència de mort. «I vosaltres, què us heu deixat per fer?».

El doctor Prendel calculava el temps que tardarien a ser abordats. Cinc minuts? Deu?

«No ho sé, Frank. Si això s'acaba aquí, em quedo amb ganes de tot. Només tinc trenta-sis anys. I tu?», s'adreçava a Katy.

«Jo en tinc trenta-vuit, com Frank. M'hauria agradat tenir un fill. Però, mira, ara es quedaria orfe».

Si parlaven amb tanta claredat de la mort imminent, és perquè no hi creien. Creure-hi potser els hauria salvat. Potser haurien emès per ràdio un missatge de socors, si s'haguessin sentit tan amenaçats.

L'aspecte dels pirates era anodí. Cap mena de marca o característica no els delatava. En canvi, no hi havia dubte que n'eren. Cinc homes a coberta. Tres negres i dos blancs. No portaven armes a la vista. L'abordatge va ser ràpid. Es van abarloar amb una velocitat i eficàcia experimentades. Van assegurar caps a proa i a popa. Dos homes van pujar al Queen i van ordenar a Prendel, que es va identificar com el capità, que tots tres tripulants es llancessin per la borda. Prendel, en veure que parlaven anglès, va intentar dialogar amb ells.

«No tenim res de valor», els va dir.

El que semblava dur la veu cantant no va tardar a contestar-li.

«Amb el velar en tindrem prou. Llanceu-vos a l'aigua».

«Morirem», era Frank.

«Tard o d'hora, sí», va dir un altre dels homes. I en aquell moment va treure una arma. Era obvi que s'estaven impacientant. «Però si ho preferiu, us podem matar nosaltres, ara mateix».

«Deixeu-nos com a mínim que baixem el bot salvavides», va implorar Katy.

L'home que acabava de treure el revòlver va disparar sobre el bot.

«Està inutilitzat», va aclarir de manera inecessària.

Era una sensació terrorífica sentir por i no poder fugir enlloc. Matthew veia que la situació no tenia sortida, però ho havia d'intentar:

«Mireu, l'amo del veler sóc jo, vull dir, jo em llanço a l'aigua, d'acord?, però aquestes dues persones desembarqueu-les a port, o deixeu-les a prop d'alguna costa, perquè puguin arribar nedant».

«Estàs negociant amb nosaltres? Creus que estàs en condicions de negociar?». Va fer un gest. El que duia el revòlver va disparar i va ferir Frank en un braç.

Prendel, desesperat, va treure l'arma. Només va disparar una vegada i, de manera inesperada, va encertar l'home blanc que s'havia quedat al vaixell pirata. L'home va caure a l'aigua i es va enfonsar de seguida. La resposta dels pirates, irada per la mort d'un dels seus, no es va fer esperar. Van començar a disparar. Mentre es llançava per la bor-

da, Matthew Prendel va veure com Frank i Katy queien abatuts. Prendel nedava amb fúria, conscient que era difícil amagar-se dels trets en aquella mar gairebé en calma. Els homes, però, no van insistir gaire. Per què havien de gastar bales si Prendel acabaria morint sense l'ajut de ningú? Es-gotat o atacat per algun tauró. De gana o de set. De desesperació. De solitud.